

PIĘTNASĆCIE LAT BIBLIOTEKI UMCS

Powołana do życia w 1944 r. Biblioteka Główna UMCS w ciągu 15 lat swego istnienia rozwijała się powoli, z trudem, ulegając ciągłym wstrząsom i przeobrażeniom. Organiźnie związana z uczelnią i całkowicie od niej uzależniona naginana była stale do zmiennych potrzeb Uniwersytetu, nie znajdując równocześnie dostatecznego oparcia w postaci odpowiedniego lokalu i dostatecznych środków finansowych.

Toteż dla Biblioteki lata 1944-1955 - to lata trudne; motywnym przewodnim tego okresu jest ciągła walka o zdobycie powierzchni użytkowej, o powiększenie księgozbioru, zwiększenie liczby personelu, dostosowanie organizacji Biblioteki do jej rozszerzających się zadań przy stale trudnych warunkach lokalowych.

Kiedy w r.akad. 1944/45 księgozbiór Biblioteki wynosił ok. 1200 vol., pomieszczenia 36 m², liczba pracowników 2 osoby, w r.akad. 1948/49 - księgozbiór 12500 vol., pomieszczenia 186 m², personel 12 osób, to w latach dziesięciolecia 1953/54 księgozbiór wynosi już 175000 vol., pomieszczenia 860 m², personel 24 osoby, a obecnie w r.1958/59 księgozbiór liczy 250000 vol., pomieszczenia 1100 m², personel 46 osób.

Same liczby jednak, chociaż świadczą o znacznym i stosunkowo równomiernym rozwoju Biblioteki, nie ilustrują dostatecznie "zmagania" minionego okresu.

Jeśli chodzi o pomieszczenia Biblioteki, to największą ich wadą był i jest nie tylko ich mały metraż, ale przede wszystkim rozrzucenie lokali użytkowanych przez Bibliotekę w kilku punktach miasta oraz całkowite ich niedostosowanie do potrzeb Biblioteki.

W r.1944 Biblioteka posiadała tylko dwa małe pokoje; w r.1949 Biblioteka znajdowała się w czterech miejscach równocześnie: czytelnia i wypożyczalnia oraz część magazy-

nów na jednej ulicy, dyrekcja, administracja, biuro katalogowe o kilka ulic dalej, a na krańcach miasta w dwóch różnych punktach złożone były książki nie opracowane. Jeden punkt - to piwnice, gdzie w czasie mrozów pękały rury, co zmuszało odpowiednie władze do korespondencji w sprawie niszczenia dóbr kulturalnych.

Pe roku 1954 w porównaniu z latami poprzednimi lokal powiększył się, Biblioteka otrzymała w starych murach poklasztornych kilkudziesiąt metrów powierzchni. Trzeba było włożyć dużo wysiłku i zużyć znaczne środki finansowe, by urządzić magazyny w wilgotnych dawnych refektarzach, w korytarzach o gotyckich sklepieniach i przeciekającym dachu, którego naprawa trwa do dziś.

W ostatnim pięcioleciu Biblioteka znowu powiększyła swą powierzchnię; było to związane z całym szeregiem nowych przeprowadzek i przemieszczeń księgozbioru, które od początku istnienia Biblioteki stanowią osobny, jakże niestety znaczny, rozdział w dziejach Biblioteki. W r.1956 dzięki staraniom u władz miejskich Biblioteka UMCS otrzymała lokal po muzeum: kilka pokoi i dużą salę, gdzie została przeniesiona czytelnia Biblioteki. W r.1959 Biblioteka mieści się nadal w czterech różnych punktach miasta, dość odległych: dyrekcja, administracja, czytelnia, oddział gromadzenia, oddz. informacji, oddz. zbiorów specjalnych - w jednym lokalu, magazyny i oddz. opracowania - w drugim, wypożyczalnia i magazyny - jeszcze gdzie indziej; w odległym miasteczku uniwersyteckim znajduje się filia Biblioteki, a w piwnicach Zakładu Fizyki złożone są książki nie opracowane.

Równomierny pod względem ilościowym rozwój księgozbioru, pod względem jakościowym nie przedstawia się jednolicie. W różnych latach zmieniała się "polityka gromadzenia", zależnie od potrzeb uczelni. Do r.1950 Uniwersytet posiadał obok kierunków mat.-fiz.-chem. i biologicznych także rolne, weterynaryjne oraz medycynę i farmację. Biblioteka wówczas nastawiona była na gromadzenie książek i czasopism z tych dziedzin wiedzy. Wśród czytelników przeważali studenci medycyny i dla nich to przede wszystkim kupowano podręczniki

z ograniczonych zresztą kwot. Równocześnie szły dary z zagranicy dla nowopowstałego Uniwersytetu. Wiele wydawnictw otrzymała Biblioteka z ZSRR dzięki staraniom rektora, Henryka Raabego, który pełnił przez pewien czas funkcje naszego ambasadora w Związku Radzieckim. Zorganizowanie przy UMCS biura wydawnictw, które zajmuje się redagowaniem "Annales", jak również jego wymianą zagraniczną, wpłynęło korzystnie na zasilanie księgozbioru Biblioteki Głównej i bibliotek zakładowych wydawnictwami zagranicznymi.

W r.1950 odłączyły się wydziały medyczne - powstała Akademia Medyczna, a w r.1955 wydział rolno-weterynaryjny - powstała Wyższa Szkoła Rolnicza. Natomiast na UMCS stworzono nowe wydziały prawa (1949) i humanistyczny (1952). Biblioteka Główna musiała zmienić swoją politykę gromadzenia i przestawić się na gromadzenie wydawnictw z zakresu humanistyki.

Znacznym osiągnięciem Biblioteki było otrzymanie w r.1954 pełnego egzemplarza obowiązkowego. Pozwoliło to na ograniczenie zakupu tylko do wydawnictw zagranicznych i antykwarecznych, a zredukowanie zakupu najnowszych polskich wydawnictw do najbardziej potrzebnych podręczników studenckich i wydawnictw informacyjnych przeznaczonych do ozytelni.

Pomimo trudnych warunków lokalowych i dążącego wprawdzie do uniwersalności, ale niestety niekompletnego księgozbioru liczba czytelników Biblioteki z roku na rok rosła; większość z nich stanowi młodzież akademioka.

Rok akad.	Liczba ozyteln.	Liczba odwiedzin	L-ba vol. udostępn.	Wypoż.międzybibl. - liczba vol.
1944/45	100	brak danych	156	-
1948/49	480	4.979	5.749	38
1953/54	1.633	40.565	33.044	367
1958/59	1.915	29.414	35.389	773

Zdając sobie sprawę z zadań oświatowych, pomimo trudności lokalowych Biblioteka rokrocznie urządzała wystawy dla szerszego ogółu czytelników, wystawy związane z obchodami rocznic literatów i uczonych lub obrazujące dorobek nauki.

W ramach propagandy książki i wydawnictw własnych Biblioteka od r.1953 wydaje Biuletyn nabytków, w którym zamieszczone są ciekawsze wydawnictwa, a obecnie również artykuły dotyczące życia Biblioteki.

Personel Biblioteki przeołężony codzienną pracą w trudnych warunkach, doksztalowaniem się w zawodzie bibliotekarskim nie był w okresie 15-lecia nastawiony na pracę naukową. Dopiero w związku z 10-leciem w 1954 r. zespół pracowników wydał pierwszą wspólną pracę: Wykaz publikacji pracowników naukowych UMCS za lata 1944 - 1954 zamieszczony w księdze pamiątkowej UMCS. W r.1956 ukazało się dr Gduli "Drukarstwo lubelskie", a w r.1959 - praca mgr Fedorko, "Bibliografia Annales", stanowiąca indeks vol. 1-10 wszystkich sekcji Annales UMCS w układzie systematycznym. Niejednokrotnie zamieszczane były w prasie codziennej i fachowej artykuły dotyczące naszej Biblioteki, recenzje z książek pisane przez naszych pracowników a jeden z pracowników Biblioteki, dr Wojciechowski w okresie swego pobytu w Bibliotece wydrukował szereg prac i artykułów dotyczących historii regionu lubelskiego.

Koniecznym warunkiem dalszego rozwoju Biblioteki UMCS jest posiadanie własnego gmachu. Toteż już od r. 1949 opracowuje się w Bibliotece plany, projekty i czyni starania, by budowa weszła do planu inwestycyjnego. Po 10 latach pokonywania trudności dopiero w r.1958 nadzieje zaczynają się ziszczać: sprawa budowy wkracza na realne tory. W dzielnicy uniwersyteckiej zbudowana będzie biblioteka międzyuczelniana dla wyższych szkół lubelskich. W r.1960 zaoznie się niwelacja terenu i zakładanie fundamentów, a w r.1963 gmach ma być wybudowany. Fundusze na ten cel są już zabezpieczone, więc wszystko wskazuje na to, że rocznie 20-lecia Biblioteka będzie obchodzić już we własnym lokalu.

Maria Jasienowicz